

РЪЖКОВОДИТЕЛЪ

И А

ОСНОВНОТО УЧЕНИЕ.

ОТДЪЛЪ на „ЧИТАЛИЩЕ“

за учителитѣ, учителжитѣ, ученицитѣ и ученичкитѣ.

УЧИТЕЛСКИЯ СЪБОРЪ

ВЪ

ДОРОСТОЛО-ЧЕРВЕНСКАТА ЕПАРХИЯ.

ДНЕВНИКЪ I.

Днесъ на 27 октов. 1874 стана пжрвото засѣдание на учителския съборъ следъ черковниятъ отпустъ въ метоха. То ся отвори чрѣзъ едно слово отъ Негово Високопрѣосвящен. Митрополита Григорія, въ което той, слѣдъ като исказа благороднитѣ си чувствования възбудени при виждането на толкози учители, събрани единственно съ мисаль да са съвѣтуватъ по кой начинъ съ успѣхъ да потикнатъ милия си народъ напредъ и да го извадятъ отъ тинята на невѣжеството; следъ като разви по твждѣ искусенъ и хубавъ начинъ значеніето на основнитѣ училища за народитѣ вжобще, прѣмина къмъ цѣльта и голѣмата важность на подобнитѣ учителски събори по настъ. При туй, Негово Високопрѣосвященство, като призова на сичкитѣ присѣтствующи най голѣмото присърдце и сериозность, изискаеми за рѣшението на задачата, която събора нашъ зема

върху си, похва̀тува ги да не гледатъ да приематъ за улучшениеето на народнитъ училища сичко туй, щото е само по теория добро, но това, което отговаря на обстоятелствата, въ които ся намира народа ни, и на средствата, съ които той може да разполага.

За да има по̀ добъръ редъ въ заседанията, събора рѣши преди сичко да са избере единъ председателъ и единъ писарь. За председателъ са избра едногласно Негово Прѣосвященство Епископа Климентъ, който бѣ наедно съ Негово Високопрѣподобіе Архимандрита Константина оставенъ отъ Н. В. Прѣосвященство за намѣстникъ въ заседанията на събора; а за писарь са избра градския учителъ Даневъ.

Следъ това са прочете екзархийското писмо отъ 2 юлий № 79, въ което са излагаше задачата на събора въ 7 въпроса. При туй Н. Пр. епископа Климентъ изложи причинитъ, по които събора не станжлъ на изискаемото врѣме споредъ екзархийското писмо, ни са отложило за сега.

Преди да са зачене да са разглежда 1ый въпросъ, станаха разисквания върху това какъ св. Екзархия разбира думитъ: основни училища и пригитовителни училища. Видъ са, че подъ думата пригитовителни училища тя мисли по̀горни училища отъ основнитъ, пригитовляющи за въ классовѣтъ на главнитъ градски училища. При туй събора намѣри за нужно да я разясни още, кои основни училища са разумѣватъ отъ св. Екзархия. Видъ са, че са разбиратъ и селскитъ и градскитъ. Спорѣдъ това събора предвидъ, че както въ установление то на программата, тѣи също и въ крайното приспособление ще са срѣцнатъ голѣми прѣчки, споредъ нееднаквостьта на условията въ които са намиратъ селскитъ и градски училища.

Върху първия въпросъ: «*По кой начинъ и съ какви средства можжтъ да са распространятъ основни училища*» следъ дълги разисквания събора най сътнѣ рѣши:

Като отварянието на едно училище въ нѣкое по̀ голѣмо село, дѣто до сега нѣмало, зависи прѣимжщественно отъ добрата воля на селянитъ, нужно е тѣзи воля да са подбужда чрѣзъ влиянието главно на духовенството ни и учителитъ. Въ случай ако това неспомага, добро е да са употрѣблява влиянието на митрополититъ и на съвѣтитъ и като наложителна сила. — Построението на зданието училищно да става чрѣзъ

волна помощъ отъ всѣкакъвъ видъ подароци и чрѣзъ работяните на селянитѣ.

Малкитѣ села, състоящи отъ 20-30 кѣщи, ако е възможно да са съединяватъ по двѣ или по три въ отварянието или поддржането на едно училище; ако не е, то сѣко отъ тяхъ да са подпомага отъ епархиалнитѣ или казалийскитѣ сѣвѣти.

Колкото за поддржването на отворенитѣ училища, сѣбора рѣшава, щото 1) учителската заплата, която трѣба да е установена съ контрактъ отъ епарх. или казалийския сѣвѣтъ, да са расхвѣрля въ селото на кѣщи по съществуующий до сега редъ, и да са плаща или въ пари или въ произведения; 2) да са събиратъ доброволни помощи отъ земни и други произведения; 3) да са направятъ притурки кѣмъ плащанията за вули и при крѣщенията; 4) да са засѣватъ, ако е възможно, общинивя; да са учредятъ доходи отъ общи недвижими имоти, като отъ кѣщи, джокени, гори, ливади и т. н. За събиранието на сичкитѣ тѣзи срѣдства за поддржванието на училището ще са грижи едно училищно настоятелство съставено отъ селския священникъ, отъ селския чорбаджия и отъ черковнитѣ епитропи.

Второто засѣдание са рѣши да бѣде пакъ днесъ следъ два часа вечерята.

Руссе, 27 октомврій 1874.

ДНЕВНИКЪ II.

Въ това засѣдание, слѣдъ като са прочете и подписа Iий древникъ, пристѣпи са кѣмъ разглежданието на 2ий въпросъ, т. е. *«Какъ е възможно да са уллучи устройството на съществуующитѣ основни училища.»*

Като прие, че този въпросъ са относи на външната и вътрѣшната уредба на училищата, върху него сѣбора рѣши:

Училищата, веке направени на незгодни мѣста, ако не е е възможно да са прѣмѣстятъ другадѣ, да са гледа, щото селянитѣ да са подканватъ да имъ правятъ дюшемета джечени, достаточо число прозорци, добри столове, черни таблици; при туй училището да е топло, да му са прѣчиства въздуха, да има широкъ дворъ и т. н.

Колкото за вътрѣшната уредба на училищата, сѣбора рѣшава: ученицитѣ да са приематъ въ опредѣлено врѣме споредъ нуждитѣ на селото и на 2 срока (по 15 августъ и 1 ноемвр.).

Ученицитѣ да не бѣдѣтъ по малки отъ 6 години. Училищната година да почева отъ 15 авг. и да трае до 15 юний; а испитанията да са почеватъ отъ Гергьовъ-день. — Освѣнѣ туй да има въ училището дисциплина, ученицитѣ да посетяватъ редовно училището и да не си излизатъ безъ врѣме.

Следъ туй ся разглежда Зия вжирось: «*Каквы мърки можтъ да са земѣтъ, за да са поставятъ добри и способни учители и да са контролируватъ.*» Върху него събора рѣшава:

Никой учитель неще са приема въ нѣкое училище нито нжкъ ще са изважда, безъ знаянието на епарх. или казалийския съвѣтъ. Съкий учитель, преди да са опредѣли за нѣкое училище, ще са испитва отъ градскитѣ учители при присѣствието на единъ митрополитеский намѣстникъ. Способния ще са снабдява съ съ свидетѣлство. Учитель който носи свидетѣлство че е далъ испитъ предъ подобенъ учителски съвѣтъ, може да са приема и безъ испитъ. Отъ сегашнитѣ учители, които нѣматъ свидетѣлство, тѣй също ще са испитватъ. Неспособнитѣ, ако е вжможно, ще са замѣстватъ съ способни. Който при първия испитъ пропадне, да му ся дозволява да повтори испита си. Платата на учителя ще бѣде най малко 1200 гроша и храна.

Защото е нужно въ кратко врѣме да са снабдѣтъ училищата съ добри учители, събора намира за добро да са предложи на казал. и епархиалнитѣ съвѣти да правятъ благодарѣния на способни селенчета отъ по добри основни училища, да слѣдватъ въ градскитѣ главни училища.

Понеже стана вече късно, засѣданието са прѣкрати съ рѣшение да стане утрѣ по 3 часа сутринята.

Руссе, 27 октоврий 1874.

ДНЕВНИКЪ III.

Следъ прочитанието и подписванието на Пий дневникъ; събора разглежда контролируваннето, за което рѣши:

Защото официаленъ инспекторъ да са установи е по разни причини невжможно*), то контролируваннето може да са из-

*) Види ся, почтениятъ учителски съборъ не е помислилъ, че както съ официални народнитѣ училища, тѣй можтъ тѣ да иматъ и официални инспектори. Нѣка почтенитѣ членове на тоя съборъ прочетѣтъ съ по голѣмо внимание законътъ за училищата на Отоманското царство, и ще се убѣдѣтъ, че съ погрѣшили като съ изrekli горнитѣ думи

(Бѣд. на Редак.)

вжрпва отъ митрополитскитѣ намѣстници съ удобрѣнието на епарх. и казалийскитѣ сжвѣти, които при забикалянието си по селата презъ годината, ще посетяватъ и училищата. При туй тѣ можтъ да бждѣтъ придружавани и отъ нѣкои отъ градскитѣ учители. На края на годината, сѣки отъ градскитѣ учители е длжженъ да присѣтствува на испитанията въ опредѣлени села. Свѣдѣнията за сжстоянието на училищата ще са даватъ на епархиалнитѣ и казалийски сжвѣти.

Следъ туй ся разгледа и IVий вжпросъ: *«Каква программа е най прилична за нашитѣ основни училища.»*

По причина, че за да ся турятъ въ по добжрѣ редъ основнитѣ училища, изисква са да има най напредъ добри учители, то прѣди да рѣши нѣщо за программитѣ, сжбора дава мнение, че би трѣвало да са улущатъ прѣдварително градскитѣ главни училища. Именно нужно е за сега градскитѣ главни училища, при другото да са прѣподава поне педагогика и черковно пение.

А за самата программа сжбора рѣшава :

Като отъ ученикъ, който е свжршилъ едно основно училище, са изисква да бжде грамотенъ, то е да знае да чете и да мисли свободно ; да знае да смята, да има кратки понятия отъ Законъ Божий, Бжл. История, География, Бжлгар. Грамматика; При туй да знае черковно пѣние и молитви, да са приематъ въ основнитѣ училища слѣдующитѣ прѣдмети :

1. Четение и писание правилно, Чистописание и писменно свободно излагание на мислитѣ.
2. Общи понятия отъ Бжлгарската Грамматика.
3. Общи понятия отъ Бжлгарската История.
4. Отъ Аритметиката 4-тѣ дѣйствиа и именованнитѣ числа.
5. Кратки познания отъ География.
6. По Законъ Божий: молитви, св. история, катихизисъ, Тжлекуване на недѣлнитѣ евангелиа и черковни пѣния.

Като са земе въ внимание че ученицитѣ по селата не посетяватъ презъ цяла година редовно училището, трѣвало би, курса на основнитѣ училища да трае 5 години ; нѣ защото по този начинъ би са изисквало да бждѣтъ отдѣленията 5, което е невжможно да бжде при иманието само на единъ учитель, то сжбора рѣшава курса да трае само 4 години, и училищата да иматъ по 4 отгѣления.

Въ пжрвото отгѣление ще са изучва :

Запознаване съ буквитѣ, тѣхното начертание на главно върху таблици и плоча; съставение и прочитание на думи и писане на цифри до 10 наедно съ 2-тъ първи дѣйствиа.

Въ второто отдѣление ще са слѣдва:

Свободенъ прочитъ (и отъ молитви), писане по диктовка, смятане на умъ, писане на цифри до 100 и чистописание на плоча и хартия.

Въ третото ще са прѣподава:

Свободно четение съ разбиране на четението, преписъ на урока; Славянски прочитъ и молитви (молитвитѣ на изусть); Поняние изъ св история (отъ В. Завѣтъ); Писане на числа до 1000 и 4-тѣхъ дѣйствиа; Преприготовление къмъ Географія безъ учебникъ нъ съ карта:

Въ четвърто отдѣление ще са изучва:

Общи познания отъ Бжлг. грамматика, бѣзъ учебникъ (логически разборъ и запознаване съ 10-тѣхъ части на рѣчта); Общи познания изъ Бжлг. История (главнитѣ събития: Крумъ, Покръщаванieto, Симеонъ, Самуилъ, Асенювци, паданieto на Бжлг. царство и възражданieto на Бжлг. народъ); Общи познания, отъ Географія (обща понятия, главнитѣ градища и отечественната географія); Изъ Аритметиката повтаряние на 4-тѣхъ дѣйствиа и именованнитѣ числа. — Новий Завѣтъ и краткъ Катихизисъ (Символа, изяснения на таинствата, 10-тѣхъ заповѣди и Отче нашъ); Писмени упражнення и Черковно пѣние.

Идущето събрание са рѣши да бѣде днѣсъ вѣчеръ слѣдъ 12 часа.

Руссе 28 Октом. 1874.

ДНЕВНИКЪ ІV.

Слѣдъ прочитанieto и подписанieto на ІІІ-ий дневникъ, събора зе да разглежда 5-ия въпросъ: *«Кои учебници можтъ най сполучливо да са введжтъ въ основнитѣ училища»* и рѣши слѣдующето:

Въ І-то отдѣление да са введе като учебникъ само буквара или Благоевъ или Момчиловъ.

Въ ІІ-то отдѣление за прочитание Началенъ прочитъ отъ Момчилова или първа четеница отъ Цанова.

Въ ІІІ-то отдѣление: Икономова Читанка безъ граматически разборъ, Часословъ, Св. История Соколовъ прѣводъ отъ Манчева) или кратката св. История отъ Момчилова; Географія

или отъ Михайловски (издадена отъ Ц/градското Читалище) или кратката отъ Момчилова.

Въ IV-то отдѣление: Бълг. История отъ Манчева (второ издание); за бълг. языкъ за първото 6-мѣсечие Икономовата читанка съ граматически и логически разборъ, а въ второто спорѣдъ Момчиловата граматика.

При разглежданieto на учебниците ся появи тѣж сѣщо въпросъ коя метода трѣба да са введе въ основ. училища, когато звучната спорѣдъ лицеуването на учители не може да са введе всякадѣ. Слѣде кратко разсѣждане са доде пакъ на мисалта, че трѣбва по-напрѣдъ да са улучшатъ градскитѣ главни училища, за да излизатъ отъ тѣхъ учители вѣщи въ тѣзи метода.

Утрѣшнето сѣбрание са рѣши да стане по 3 часа сутринѣта.
Руссе, 28 Октом. 1874.

ДНЕВНИКЪ V.

Слѣдъ прочитанието и подписванието на четвъртий дневникъ, сѣбора прѣстѣпи кжмъ разглежданieto на шестий и седмий въпросъ, относящи ся до уредбата и установлението на программата въ пригответелнитѣ училища.

Вжрху тѣхъ сѣбора рѣши :

Понеже за да са нарѣдять пригответелнитѣ училища, изисквало би ся прѣдварително да са знае цѣлѣта и программата на главнитѣ градеки училища, което при задаванието на въпроситѣ не са е зело въ внимание; сѣбора видѣ за згодно да не даде никакво рѣшение вжрху послѣднитѣ два важни въпроси.

Слѣдъ това сѣбора рѣши да поднесе на Негово Високопрѣосвященство изложения на сичкитѣ му засѣдания, съ умоленie да ги сѣбощи дѣто трѣбва.

При свжршванието са исказа желание да са поиска дозволение отъ Н. В. Прѣосвященство да са придружи при дневницитѣ копие отъ словото съ което Негово Високопрѣосвященство отвори засѣданията.

Руссе 29 Октом. 1874.

Браницкий Климентъ

В. Нейчовъ

Илія Д. Шиваровъ

К. Котинчевъ

Н. М. Поповъ

П. А. Черновъ

П. Д. Бояджіевъ

С. Д. Вѣженевъ

Д. Енчевъ

И. Даневъ

Ив. Христофоровъ

Л. П. Ивановъ

Н. К. Български
П. С. Вълнаровъ
Т. А. Черновъ
Ив. Т. Златовъ
Р. Г. Маліевъ
Христо Юрдановъ.

П. Кипровски
Т. А. Кърджиевъ
Ю. С. Джюмалиевъ
Хр. Хадж. Н. Бабева
Г. А. Кърджиевъ

Н. П. Г. Григорий съдружава горното изложение съсъ долнитѣ редове, които отправя до Н. Блаж. Екзархътъ и които трѣбува да се зематъ у внимание :

« Като имаме честта да Ви представиме това, що е изработилъ съборътъ на нашитѣ учители, ние считаме за нужно да подложимъ на Вашето внимание слѣдующето :

« Още въ първото си засѣдание (Дневникъ I) Съборътъ срѣшналъ затруднение въ опредѣлението на *основнитѣ* училища. Водимъ, вижда се, буквално отъ писмото на Ваше Блаженство, съборътъ, ако и да предвиждалъ, че ще срѣшне голѣми мъчности въ разискванията си и въ рѣшенията си, но не си е позволилъ да направи нѣкое различие между основнитѣ училища, а ги е смѣталъ да бѣдѣтъ всичкитѣ еднакви и по селата и по градищата. Ние мислиме, че това не е до тамъ практично понеже градищата иматъ възможность да турнатъ въ дѣйствието всѣко добро и положително рѣшение относително основнитѣ училища, тогазъ когато селата нѣматъ тази възможность. Така сжщо срѣдствата въ по-голѣмитѣ села сж други, а въ по-малкитѣ други. Слѣдователно, като съборътъ е смѣталъ всичкитѣ училища еднакви, и съобразно съ това е опредѣлилъ дѣлата и програмата имъ, твърдѣ е възможно въ много села да не се осществи това по нѣманіе на срѣдства. Въобщо, очевидно е, че градскитѣ основни училища винаги иматъ по-вече задатци за надлеженъ успѣхъ, отъ колкото селскитѣ. По тази причина ние сме на мнѣние, че по-добрѣ било би, ако се раздѣляхъ училищата ни на три категории: Градски основни училища, Основни училища въ голѣмитѣ села и основни училища въ малкитѣ села. Съгласно съ това да имъ бѣде различна и програмата. Основнитѣ училища въ малкитѣ села да иматъ курсъ отъ три години и цѣлта имъ да не е друга, освѣнъ да научатъ дѣтето свободно да чете и колко-годѣ правилно да пише и да смѣта. Основнитѣ училища въ голѣмитѣ села да иматъ курсъ отъ четири години и програмата имъ да е такава каквато е из-

работена отъ съборътъ въобще за основнитъ училища. Градскитъ основни да иматъ курсъ отъ петъ години и программата имъ да бжде по-обширна. За да има връзка между тѣзи три категории основни училища, трѣба програмитъ имъ да сж тѣи наредени, щото ученикътъ, който свърши училище въ едно малко село, да може да постѣпва въ четвъртото отдѣление на училището въ голѣмитъ села, а който свърше едно отъ послѣднитъ тѣзи училища, да може да постѣпва въ петото отдѣление на градскитъ основни училища. По този начинъ раздѣлени училищата би могли по-добръ да се наредятъ, понеже това било би съгласно и съ срѣдствата на всѣко нѣщо.

« Друго, за което съборътъ на учителитъ, вижда се, не се е счелъ компетентенъ да даде миѣнието си, това е начинътъ, по който да се направи така щото селскитъ учители да бждѣтъ свободни отъ длъжноста на *селски писарь*. Почти по всичкитъ села у насъ на учителитъ лѣжи и тая длъжностъ, така щото всѣки учитель е пренуденъ по-вечето време презъ годината да ходи по нивята и да писва *снопи* и други произведения. Това, ако и да става по-вечето лѣте, когато дѣцатата по селата не посѣщаватъ училищата, но се повтаря и зимъ при всѣка селска работа. А туй много бърка на добриятъ вървежъ на училищата по селата. Понеже това става отъ нужда, че селенитъ нѣматъ срѣдства да поддържватъ и особенъ писарь; и — слѣдователно, поне за сега мжно било би да се измѣни, за да се умали цонѣ злото, трѣба да се постанови, щото селенитъ во време на учебнитъ часове да не безпокоятъ учителя.

« Тѣзи сж, Ваше Блаженство, бѣлѣжкитъ, съ които сметохме за нужно да придружимъ актоветъ на учителскитъ съборъ и да подложимъ на вниманието на Св. наша Екзархия.

« Като препорѣчваме себе си на Вашитъ Св. молитви, оставаме

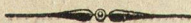
1-й Ноемврия 1874,

Русчукъ.

на Ваше Блаженство

во Христъ братъ

† *Доростоло-Червенскій Григорій.*

Начинъ по който ся прѣдава въ основното Копривщенско Училище.

(Продълженіе отъ 21-й брой.)

Съставленіе отъ буквыты рѣчи.

Като опознаять дѣцата добрѣ всичкытѣ буквы, учителя ще да почне да обучава ученицитѣ си въ сглобяваніе или съставленіе отъ буквыты рѣчи и то ето по кой начинъ.

Учителя зима една буква и като попита ученицитѣ познавать лія оставя ѣж на еднѣ дѣсчицѣ, нарочно направена за това на чернѣтѣ дѣскѣ. На пр. учителя ще покаже на ученицитѣ буквѣ кѣ, и ще ги попыта: какъ казвать тѣзи буква? ученицитѣ отговаряють: кѣ.

Учительтѣ ще земе сѣщо и буквата о, послѣ и лѣ и ще ги тури на рядѣ на дѣсчицѣтѣ. Послѣ учителя ще да попыта ученицитѣ що стана отъ тритѣ буквы: кѣ, о, и лѣ?

Често ся случва, че ученицитѣ не можють отъ прѣвъ пѣть да сръчатъ речѣта, въ такѣвъ случай учителя ще да имѣ помогне. Така напр. сричката: «кол». Учителя ще да каже на ученицитѣ полегка, отдѣлно, буквыты въ речѣта, кѣ, о, лѣ, и ще накара ученицитѣ да кажять и тый да сръчатъ като него речѣта кол, и послѣ побърже до като сполучать да сръчатъ отъ еднажъ речѣта кол.

Послѣ това учителя ще размѣстя буквитѣ въ речѣта кол, и ще да ги сричатъ ученицитѣ както казахмы по горѣ.

Като каже учителя еше нѣколко рѣчи по горный пачинъ на ученицитѣ си ще да вика отдѣлно всякой единъ ученикъ да съставлява отъ буквитѣ речи; напр.

Учитель. Ела ты Иванчо да ми напишешъ отъ буквыты речъ т-о-п. Знаешъ ли какви буквы иска за да стане речѣта т-о-о-п-п?

Ученикъ. Ииска тѣ.

— Намѣри буквата тѣ и я тури на дѣсчицѣтѣ при чернѣтѣ дѣскѣ.

— Туря буквата ть на дѣсчицѣхъ.

— Е, кажи ми що иска още за да стане речѣта т-о-о-о-п.

— Иска о.

— Тури сега буквата о при буквѣхъ ть отъ дес-
нѣ стѣриѣ.

Ученикътъ туря буквата о при ть.

— Кажи ми сега що стана отъ тыя двѣ буквы?

— Стана то.

— Що иска още за да стане т-о-п-п?

— Иска пь.

— Тури и буква пь при буквѣхъ о, и ми кажи
що стана отъ тритѣ букви т-о-п.

— Стана топъ.

— Отъ колко буквы е речѣта топ?

— Отъ три буквы.

— Кажи ты кои сѣхъ?

— Т, о, и п.

— Кажи ми сега, коя буква ся намира отъ десно,
коя отъ лѣво и коя въ срѣдѣхъ?

— Отъ десно ся намира пь, отъ лѣво ть, и въ
срѣдѣхъ о.

— Отмахни сега, буквѣта ть, и ми кажи що ста-
на съ двѣтѣ буквы о и п?

— Стана оп.

— Прѣмѣсти буквѣ пь отъ лѣвѣхъ стѣриѣхъ и ми
кажи що стана?

— Стана по.

— Тури сега буквѣ ть отъ дѣснѣхъ стѣриѣхъ и ми
кажи що стана?

По тоя начинъ свръзваніето на буквыты ще ся
продължи до тогава, до като ученицитѣ навикнатъ да
съставляватъ отъ буквитѣ каквато речъ имъ каже у-
чителя.

Слѣдъ това слѣдва:

*Обученіе въ първоначално четене и свръзваніе буквы
въ писаніе*

Като ся приготвятъ дѣцата по горѣпомѣнатый на-
чинъ, пристѣпва ся камъ първоначално обученіе въ че-

теніе. За първоначалното както и по нататъшното четене въ нашето основно училище прѣди три години сж употребени бащинитѣ язици на Г-на Манчева. Зъ първоначалното четене е употребена, първата книжка Бащинъ Языкъ и то ето по кой начинъ.

Учителя ще накара нѣкое отъ по силнитѣ дѣца да прочете отъ начало печатанитѣ речи. Дѣтето ще да чете високо и по нѣго ще слѣдватъ да четѣтъ всичкитѣ дѣца. Послѣ учителя ще разкаже на дѣцата значеніето на всяка една дума отдѣлно. Напр. речъ: каша. Учителя ще каже на дѣцата, що е каша, и послѣ ще ги пита да му разкажатъ какъ ся прави кашата и пр.

Сжщо отъ първѣтъ книжкѣ учителя ще да обучава дѣцата да пишѣтъ, рѣкописнитѣ думи въ всяки урокъ. Тука учителя не ще да гледа до толкосъ краснописаніето на дѣцата, отъ колкото като искатъ да пишѣтъ нѣкој речъ да не си вдигатъ рѣката на всяка буква.

Рисуваніе въ нашето основно училище ся непрѣдава и то защото учителя не може да намѣри свободно врѣмя за това понеже ученицитѣ за двама учителіе за сега надминуватъ 150 душъ. (Слѣдва).

ВАЖНО ИЗВѢСТІЕ.

Въ писмото, отправено отъ Нег. Преосвещенство Пловдивскія митрополитѣ до учителитѣ отъ епархията му, и помѣстено въ 21 брой на листѣтъ ни, станѣла една погрѣшка, която не е причинена отъ друго освѣн отъ коректорѣтъ. Като прегледахми рѣкописѣтъ отъ който се нареди това писмо, намѣрихми, че намѣето *божество*, което е напечатано на страница 335 редъ 2 отъ долу, тамъ виждаме *божественно учрѣждение*.

Редакцията до толкосъ повече съжалява тая погрѣшка, защото тя даде случай на нѣкои да злословятъ противъ Св.-Пловдивски, и ето защо иска извинение както отъ Н. Преосвещенство Св.-Пловдивски, тѣй и отъ читателитѣ.

Редакцията.

ИГИЕНА

или

КАКЪ ДА СА ВАРДИ ЗДРАВИЕТО И РАБОТНАТА СИЛА
МЕЖДУ НАРОДА,

отъ

Карла Реклама.

Въ новитѣ времена между другитѣ науки, които сж придобили право на гражданство, безспорно принадлежи и науката за здравиего « Игиената ». Тя като обѣема токо-речи всичко, що са допира до челоуѣка, като начене отъ ражданието дори до самата му смъртъ, разглѣжда условията, които го обикалятъ и дѣйствуватъ отгорѣ му тѣй или иначе : показва какъ трѣбва да ся постѣпва въ всичкитѣ възрасти за да са уварди както работната сила, тѣй и здравиего. А кому не е мило здравиего, кой не ще да не болѣе? Може да речемъ сѣки. Като е тѣй, не трѣбва ли всѣки да знае какъ да варди туй, което му е тѣй мило и драго? Съ тѣзи въпроси сѣки може да ся пита и отговора на-дали си може да лесно, както ся показва испърво. Да земемъ напр. въпроса за здравиего. Що е здравие? Колкото и да е на видъ простъ отговорътъ, както рѣкох-ме, още отъ бащата на медицината — Иппократа —, той е зель да са рѣшава, и ако речемъ да изброимъ сичко, що ся е писало за него въ различни времена до насъ, ще каже да напишемъ цѣли томове — ще речемъ на късо само, че съврѣменната медицина тѣй отговаря на туй питанье : задружната работа на цѣлъ редъ различни механизми и химизми, които вкупъ съставятъ челоуѣшкия организмъ, при извѣстни условия съставя здравие, при други, кога сж тѣ побъркатъ — болѣсть. Объяснение-то на видъ е твърдѣ просто; но на-дали ще са намѣри единъ ученъ докторъ, който го би изяснилъ въ сичкитѣ му тънкости. При всичко това, условията за здравиего, споредъ голѣмото развитие на естественитѣ науки, приложението на които къмъ челоуѣка въ тѣсенъ смисълъ е науката за здравиего, сж са до толко разясни-

ли, щото не е далеч времето, когато хората по волеята си, тъй да речемъ, ще култивиратъ потомството си съ каквито искатъ качества.

За примѣръ на това не трѣбва да ходимъ далечъ. Коумто са е случвало да са запознай отъ близо съ външнѣ кой образованъ членъ отъ образованитѣ европейски и нации е забѣлѣжилъ, каква енергия, предприемчивостта и умъ изказватъ тѣ въ сичкитѣ си работи; какъ тѣ могатъ да са измѣкнатъ и излѣзатъ живи и здрави въ трудни жизненни обстоятелства, при които Българинитѣ отколѣ би погиналъ. И ако са е поразмислилъ въ причинитѣ на това, то трѣбва да му е дошло на умъ, че тѣ физически, умствено и нравствено са въспитаватъ като хората, а ние си живѣеме като добичета, а та за туй и такава честь ни подобава.

Разбира са, человекъ като види доброто у друугитѣ, желай да са воспользува и той отъ него, та за това са и мжчи да присвои способитѣ, съ които са достига туй добро и щомъ са воспользува малко отъ туй добро, та жее лае да го предаде и на ближнитѣ си: коумто може. За да спомогнемъ да са достигнатъ горнитѣ качества на свободния и здравъ человекъ и да са придобиятъ и отъ нашия народъ, ние преведохме книгата на К. Преклама *за увардванieto на здравieto и работната сила между народа.*

Ние сме далечъ отъ мисльта да хвалимъ и рррхвалваме тази книга; като сѣко челѣшко произведение и тя не е цѣло съвършенство, но до толкозъ удовзлетворява съвременнитѣ искания по Игиената, щото е преведена на нѣколко язици и по нѣколко пжти, таа и намъ до колкото ни дойде отръжки, ние са старохме да прѣдадемъ мислитѣ просто и ясно, до колкото е възможно туй съ нашия голъ языкъ. Нъ, за туй остаава да сѣди критиката. Тази книга ще излѣзе отъ 30—35 печ. коли на гол. 8-на, съ много фигури въ текста. А защото за такава книга са иска доста капиталъ, ние са обрѣщаме къмъ нашитѣ любители на просвѣщенieto и читатели на добри и полезни книги, да благоизволятъ да са подпишатъ спомоществатели за нейното издание.

За спомоществователитѣ цѣната опрѣдѣлихме по гр. 25.—, а за всички други по гр. 30,—; Книгопродавцитѣ и Читалищата, които взематъ не по малко отъ 100 книги, приематъ 10 % отстъпка. Спомоществованията са приематъ у Виена при г-да Іанко С. Ковачевъ и С-іе, които благоизволихъ да приематъ трудътъ и разноскитѣ за напечатванието на книгата.

Киевъ, Септ. 1874.

Дръ Д. Молловъ.

ИЗВѢСТІЕ.

За да може редовно да слѣдува изданието на «Читалище» за петата година, администрацията на това списание моли учтиво спомоществователитѣ му да си внесатъ по скоро остатъкътъ отъ спомоществуванието си за четвъртата година, която се свършва съ 24-тиятъ брой. Тоя остатъкъ се намира :

У Руссе	гр.	1,040
« Търново	«	800
« Чирпанъ	«	720
« Желѣзникъ	«	680
« Плъвенъ	«	560
« Прилепъ	«	560
« Габрово	«	520
« Пловдивъ (Манчовъ)	«	485
« Рѣхово	«	480
« Х. Пазарджикъ	«	480
« София	«	480
« Ямболъ	«	480
« Котелъ	«	320
« Кюстендилъ	«	240
« Едрене	«	200
« Ломъ	«	160
« Видинъ	«	160
« Сливенъ	«	160
« Гор. Рѣховица	«	80
« Дупница	«	80
« Карлово	«	80
« Варна	«	80

BT
BT

BT
BT

BT
BT

BT
BT

BT
BT